

Sygn. akt II Ca 776/14

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lutego 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Arkadiusz Lisiecki
Sędziowie:	SSO Grzegorz Ślęzak (spr.) SSO Paweł Hochman
Protokolant:	Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 lutego 2015 roku

sprawy z wniosku E. Z., K. Z.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej Oddział (...)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 4 lipca 2014 roku, sygn. akt I Ns 217/12

postanawia:

- 1. zmienić zaskarżone postanowienie w punktach pierwszym i drugim w ten sposób, że wniosek oddalić;**
- 2. oddalić apelację w pozostałej części;**
- 3. nie obciążać wnioskodawców E. Z., K. Z. obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego na rzecz uczestnika (...) Spółki Akcyjnej Oddział (...).**

Sygn. akt II Ca 776/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 4 czerwca 2014 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie po rozpoznaniu sprawy z wniosku E. Z. i K. Z. z udziałem (...) Spółka Akcyjna Oddział (...) o ustanowienie służebności przesyłu postanowił:

1. ustanowić na nieruchomości położonej w B., obręb nr (...), obejmującej działkę oznaczoną w ewidencji gruntów numerem (...) o powierzchni 0,3850 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...), stanowiącej współwłasność na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej E. Z. i K. Z., służebność przesyłu na rzecz (...) Spółka Akcyjna Oddział (...) o przebiegu zaznaczonym na mapie sporządzonej

przez uprawnionego geodetę D. K. (1) w dniu 31 marca 2014 roku i przyjętej do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w dniu 16 kwietnia 2014 roku za numerem (...) (...), polegającą na prawie korzystania przez (...) Spółka Akcyjna Oddział (...) z opisanej wyżej nieruchomości w zakresie dostępu oraz eksploatacji zgodnie z przeznaczeniem linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV wraz ze słupem rozkracznym stanowiącym jej podporę, oraz prawie przejścia i przejazdu do linii przez nieruchomość celem konserwacji, modernizacji, remontów, przeprowadzania bieżących napraw lub awarii;

2. zasądzić od uczestnika (...) Spółka Akcyjna Oddział (...) na rzecz wnioskodawców E. Z. i K. Z. solidarnie kwotę 85.000,- zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu;

3. nakazać pobranie na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bełchatowie od wnioskodawców E. Z. i K. Z. solidarnie kwoty 570,24 zł zaś od uczestnika (...) Spółka Akcyjna Oddział (...) kwoty 2.013,68 zł (dwa tysiące trzynaście złotych sześćdziesiąt osiem groszy) tytułem pokrycia nieuiszczonych kosztów sądowych;

4. ustalić, iż w pozostałym zakresie każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Wnioskodawcy E. Z. i K. Z. są współwłaścicielami na zasadach wspólności majątkowej małżeńskiej nieruchomości położonej w B., obręb nr (...), obejmującej działkę oznaczoną w ewidencji gruntów numerem (...) o powierzchni 0,3850 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie urządzona jest księga wieczysta KW Nr (...).

Przedmiotową nieruchomość wnioskodawcy nabyli w drodze umowy darowizny z dnia 2 marca 1985 roku.

Pismem z dnia 3 sierpnia 2011 r. wnioskodawcy wystąpili do uczestnika z wnioskiem o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu i zapłatę odszkodowania za bezumowne korzystanie z ich nieruchomości. Pomimo podejmowanych rozmów między stronami z uwagi na rozbieżności co do wysokości wynagrodzenia nie doszło do umownego ustanowienia służebności przesyłu.

Działka gruntu nr (...) położona jest w obrębie miasta B., na terenie zabudowanej mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej, blisko śródmiejskiej części miasta. Działka jest ogrodzona, w północnej części zabudowana domem mieszkalnym oraz budynkami gospodarczymi natomiast część południowa stanowi teren stacji benzynowej wraz z myjnią samoobsługową. Przy wschodniej granicy nieruchomości znajduje się słup rozkroczny stanowiący podporę linii energetycznej średniego napięcia 15 kV. Powyższe urządzenia elektroenergetyczne stanowią własność uczestnika.

Napowietrzna linia energetyczna przebiega przez całą szerokość działki w kierunku wschód - zachód w części wykorzystywanej pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i stanowi odcinek o długości 30 m z ustaloną na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefą ochronną o szerokości 7,5 m od osi linii w obie strony. Łączna powierzchnia zajęta pod urządzenia elektroenergetyczne obejmująca pas technologiczny to (...).

Z uwagi na istnienie słupa oraz napowietrznej linii energetycznej nastąpiło ograniczenie w sposobie korzystania z przedmiotowej nieruchomości a przed wszystkim nastąpiła zmiana funkcji z gruntu posiadającego możliwości zabudowy na grunt pozbawiony takiej możliwości. Lokalizacja urządzeń przesyłowych wpływa na zmianę walorów użytkowych i powoduje obniżenie wartości całej nieruchomości, nie tylko w pasie służebności przesyłu, z tym że w różnym stopniu na obszarze posadowienia słupa oraz w trasie przebiegu napowietrznej linii energetycznej i dojazdu do urządzenia przesyłowego.

Powierzchnia gdzie nastąpiła całkowita utrata wartości obejmuje powierzchnię posadowienia słupa łącznie z terenem pomiędzy słupem a granica działki oraz strefę poruszania się wokół słupa tj. łącznie 35,75 m.2.

Powierzchnia gdzie nastąpiła częściowa utrata wartości nieruchomości ze względu na strefę ochronną od linii energetycznej oraz konieczność zapewnienia dojazdu do urządzenia przesyłowego o ograniczonym sposobie

użytkowania o powierzchni 739,25 m², która utraciła swoją funkcję z możliwościami zabudowy usługowo-mieszkaniowej, z której właściciel może korzystać w ograniczonym zakresie. Grunt na tej powierzchni może być wykorzystywany jako zieleń, dojazdy lub parking.

Wysokość jednorazowego odszkodowania za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej współwłasność wnioskodawców wynosi 85.000,- zł. Wartość wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności jest sumą wartości wynagrodzenia z tytułu obniżenia wartości nieruchomości wynoszącego 70.628,49 zł oraz wartości wynagrodzenia za dalsze korzystanie z nieruchomości, która wynosi 14.368,76 zł.

Pracownicy uczestnika dokonują na bieżąco czynności wschodzące w zakres bieżącej eksploatacji przedmiotowych urządzeń tj. przeglądy urządzeń przesyłowych, konserwacje, przycinki drzew i w razie potrzeby remonty.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów z zeznań wnioskodawców oraz częściowo świadków, dowodów z dokumentów oraz opinii biegłych. Podstawą do określenia zarówno przebiegu jak i wysokości wynagrodzenia były opinie biegłego rzeczoznawcy majątkowego E. B. oraz opinia biegłego geodety D. Kar kusa. Opinia biegłej E. B. (2) jest rzetelna, pełna, przyjęta metoda szacowania i wynikające z niej wnioski zostały konkretnie i szczegółowo uzasadnione. Również do opinii (mapy) sporządzonej przez biegłego geodetę D. K. nie można mieć żadnych zastrzeżeń, obrazuje ona przebieg służebności zgodnie z treścią opinii biegłej E. B. (2).

Sąd nie dał natomiast wiary zeznaniom świadków, a w szczególności W. H., jakoby przedmiotowa linia energetyczna biegnąca przez nieruchomość wnioskodawców była wybudowana już w 1975 r. albowiem okoliczność ta - wbrew zeznaniom tegoż świadka - nie znajduje potwierdzenia w dokumentacji załączonej przez uczestnika do odpowiedzi na wniosek. Nie można natomiast uznać za w pełni wystarczające do wykazania tejże okoliczności. Zeznania świadków - zatrudnionych w przedsiębiorstwie uczestnika dopiero od 1984 roku (Z. K.) i od 1992 r. (W. H.) i miarodajną wiedzę na temat przedmiotowej linii mogą mieć z tego względu dopiero od tych dat.

Spór między stronami sprowadzał się z jednej strony do kwestii możliwości zasiedzenia przez uczestnika służebności przesyłu, z drugiej zaś do wysokości należnego wnioskodawcom wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu.

Sąd Rejonowy zważył, iż wniosek zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania wniosku stanowi art. 3051 KC. Zgodnie z powyższym przepisem nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 KC, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

W rozpoznawanej sprawie zostały spełnione wszystkie, określone powyższą normą prawną, przesłanki ustanowienia służebności przesyłu, która stanowi trzeci obok służebności gruntowych i służebności osobistych, rodzaj służebności zdefiniowanych w KC.

Przed wszystkim wnioskodawcy wykazali, że są współwłaścicielami nieruchomości przez które przebiega linia elektroenergetyczna stanowiąca urządzenie w rozumieniu art. 49 § 1 KC, której właścicielem jest uczestnik będący przedsiębiorcą, który prowadzi działalność z wykorzystaniem urządzeń przesyłowych. Wreszcie określony we wniosku zakres żądanej służebności jest w pełni zgodny z istotą tego ograniczonego prawa rzeczowego. Treścią służebności przesyłu jest bowiem korzystanie przez przedsiębiorcę w oznaczonym zakresie z cudzej nieruchomości (nieruchomości obciążonej), w zakresie niezbędnym dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania urządzeń przesyłowych (art. 3051 KC in fine). Będzie to oznaczać w praktyce możliwość wejścia przez przedsiębiorcę, któremu przysługuje służebność (a w praktyce jego pracownikom, podwykonawcom), na cudzy grunt obciążony służebnością w celu posadowienia tam urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 KC, usunięcia awarii, przeprowadzenia konserwacji czy modernizacji urządzeń przesyłowych. W konsekwencji służebność przesyłu będzie, co do zasady, służebnością czynną.

Wnioskodawcy wykazali ponadto, iż uczestnik odmówił zawarcia umowy o ustanowieniu służebności przesyłu, a służebność ta jest konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych w postaci linii elektroenergetycznej.

W niniejszej zostały zatem spełnione przesłanki określone normą art. 3052 § 1 KC uzasadniające ustanowienie służebności przesyłu na mocy orzeczenia sądu.

Mając powyższe na uwadze Sąd uwzględnił wniosek i ustanowił na rzecz uczestnika służebność przesyłu.

Stan faktyczny niniejszej sprawy był w istocie niesporny między stronami. Sporną kwestią pozostawała więc jedynie wysokość należnego wnioskodawcom wynagrodzenia z tytułu ustanowienia tego ograniczonego prawa rzeczowego.

Służebność przesyłu jest ustanawiana na rzecz przedsiębiorcy za odpowiednim wynagrodzeniem należnym od przedsiębiorcy na rzecz właściciela nieruchomości obciążonej. Wynagrodzenie to co do zasady powinno mieć charakter świadczenia jednorazowego, choć dopuszcza się również postać świadczeń okresowych. Brak jest ustawowych wskazówek, jak określić wysokość tego wynagrodzenia. Generalnie wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności przesyłu powinno być ustalone na podstawie cen rynkowych, a jako kryteria pomocnicze, należy wziąć pod uwagę: zwiększenie wartości przedsiębiorstwa, którego składnikiem stała się służebność (zob. art. 551 pkt 3 KC), ewentualne obniżenie wartości nieruchomości obciążonej, straty poniesione przez właściciela nieruchomości obciążonej, np. w postaci utraty pożytków z zajętego pod urządzenia przesyłowe pasa gruntu. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego {por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, LEX nr 1227856} wynagrodzenie należne na podstawie art. 3052 § 2 KC powinno uwzględniać cały uszczerbek będący następstwem ustanowienia służebności przesyłu, w tym także zmniejszenie jej wartości.

Mając na uwadze powyższe kryteria, Sąd, opierając się na opinii biegłej E. B. (2), ustalił wysokość jednorazowego wynagrodzenia należnego wnioskodawcom z tytułu ustanowienia służebności przesyłu na kwotę 85.000,- zł. Tak określona wysokość wynagrodzenia uwzględnia rodzaj, rozmiar, położenie, właściwości i sposób eksploatacji urządzeń przesyłowych a także rodzaj, przeznaczenie i powierzchnię nieruchomości dotkniętej ograniczeniami.

W ocenie Sądu wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu winno mieć charakter świadczenia jednorazowego z uwagi na istotę tegoż ograniczonego prawa rzeczowego oraz zapewnienie stabilności w stosunkach pomiędzy przedsiębiorstwem przesyłowym a właścicielem gruntów obciążonych.

Wobec powyższego Sąd zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawców kwotę 85.000,- zł z tytułu jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

W ocenie Sądu za niezasadny należało uznać podniesiony w odpowiedzi na wniosek zarzut zasiedzenia służebności gruntowej.

Stosownie do treści art. 292 KC służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Chodzi tu w szczególności o odpowiednie stosowanie przepisów o terminach zasiedzenia oraz skutkach ich przerwania i zawieszenia. W konsekwencji również służebność przesyłu - do której z mocy art. 3054 KC stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych - może zostać nabyta przez zasiedzenie.

Posiadaczem służebności jest w myśl art. 352 § 1 KC osoba, która faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. W przypadku służebności przesyłu jej posiadanie będzie na ogół polegać na utrzymywaniu na nieruchomości urządzeń przesyłowych oraz dokonywaniu remontów- i okresowych konserwacji.

Do istoty instytucji zasiedzenia nieruchomości należy upływ dłuższego okresu (terminu zasiedzenia). Zgodnie z art. 172 § 2 KC w zw. z art. 292 KC posiadacz samoistny służebności (tj. osoba, która korzysta z cudzej nieruchomości w

zakresie odpowiadającym treści służebności) w złej wierze nabywa ją przez zasiedzenie z upływem 30 lat. Posiadacz samoistny w dobrej wierze nabywa tę służebność przez zasiedzenie z upływem 20 lat.

Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1967 r. w sprawie III CZP 12/67, opubl. OSNC 1967 r. Nr 12 poz. 212).

Drugą niezbędną do uwzględnienia wniosku o zasiedzenie przesłanką wymaganą przez art. 172 KC, jest okres posiadania, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

W świetle tak rozumianej dobrej wiary wnioskodawca jak i jego poprzednicy byli posiadaczami w złej wierze, gdyż w chwili uzyskania posiadania wiedzieli bądź mogli się w łatwy sposób dowiedzieć kto jest właścicielem nieruchomości, przez którą przebiega linia energetyczna i na której posadowiony jest słup energetyczny. Uczestnik aby nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową musi więc wykazać, iż był jej posiadaczem przez okres 30 lat.

Zgodnie z treścią art. 176 § 1 KC jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Zasadę tę stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2). Przeniesienie posiadania może oczywiście nastąpić w każdy sposób określony przepisami dotyczącymi posiadania (art. 348-351 KC).

Ciężar wykazania okoliczności prowadzących do zasiedzenia służebności spoczywał zgodnie z art. 6 KC na uczestniku. W ocenie Sądu uczestnik temu obowiązkowi procesowemu nie sprostał.

W pierwszej kolejności Sąd wskazał należy, iż z załączonych do odpowiedzi na wniosek dokumentów pochodzących z okresu 1974-1975 w żaden sposób nie wynika aby dotyczyły one linii biegnącej przez nieruchomość wnioskodawców. Z dokumentów tych wynika jedynie, iż dotyczą one linii kablowo-napowietrznej zasilającej internat (...) przy ul. (...) w B.. Tymczasem - jak wynika z zeznań świadka W. H. (2) - nie jest to jedyna linia 15 kV biegnąca przez B.. W załączonej dokumentacji brak jest również jakichkolwiek dokumentów dotyczących przeniesienia posiadania przedmiotowej linii na uczestnika. Uczestnik poza aktualnym odpisem z KRS-u nie załączył nawet stosownych dokumentów dotyczących przekształceń organizacyjno-prawnych, na które powoływał się w uzasadnieniu odpowiedzi na wniosek. Uczestnik nie wykazał nie tylko następstwa po swoich poprzednikach prawnych począwszy od 1975 r. ale też nie wykazał przeniesienia posiadania urządzeń przesyłowych.

Wobec niewykazania powyższych okoliczności uczestnik nie mógł zgodnie z art. 176 § 1 w zw. z art. 292 KC, zaliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, okres posiadania tej służebności przez swoich poprzedników a tym także przez Skarb Państwa przed dniem 01.02.1989 r. W konsekwencji należało przyjąć, że skoro uczestnik nie korzystała ze służebności przez okres uprawniający go do zasiedzenia a nadto nie wykazał przeniesienia nań posiadania przez Skarb Państwa, do nabycia służebności w drodze zasiedzenia nie doszło.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 i 3 KPC oraz art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j.: Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.).

Powyższe postanowienie zaskarżył w całości uczestnik postępowania (...). Apelacja zaskarżonemu postanowieniu zarzuca:

1. Naruszenie prawa procesowego tj. :

a) Informujemy, że od 20 września 2013 r. zmianie uległ adres siedziby Oddziału (...). Korespondencję skierowaną do centrali Oddziału należy przysyłać na adres: (...) SA. Oddział (...), ul. (...). Numery telefonów oraz adresy e-mail pozostają bez zmian.

b) (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L., (...)-(...) L. ul (...), wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego Sąd Rejonowy Lublin Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział Gospodarczy pod nr KRS (...)

c) (...) (...), www.pgedystrybucja.pl a) art. 233 kpc polegające na dowolnej a nie swobodnej ocenie dowodów poprzez:

- uznanie za niewiarygodne dokumenty złożone przez uczestnika postępowania w zakresie tożsamości przedmiotowej linii, czasokresu jej posadowienia na gruncie wnioskodawców oraz przekształceń własnościowych przedsiębiorstwa uczestnika,

-uznanie za niewiarygodne zeznań świadków W. H. (2) i Z. K. (2) poprzez wskazanie , iż z powodu ich lat pracy w przedsiębiorstwie uczestnika nie jest możliwe posiadanie przez nich stosownej wiedzy ,co do posadowienia urządzeń na nieruchomości wnioskodawców,

- uznanie za rzetelną i prawidłową opinię biegłego D. K. (2) , zgodnie z którą strefy korzystania ze służebności przesyłu odpowiadają strefom wskazanym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,

uznanie za rzetelną i prawidłową opinię biegłej E. B. (2) , zgodnie z którą jednym ze składników wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu jest odszkodowanie za zmniejszenie wartości gruntu,

- niedopuszczenie dowodu z opinii kolejnego biegłego rzeczoznawcy na okoliczność wyliczenia wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu.

d) art. 229 kpc poprzez pominięcie faktu , iż strona przeciwna przyznała w toku postępowania , że linia została posadowiona w 1975r. , co wynika z dokumentów złożonych przez uczestnika,

e) art. 230 kpc poprzez pominięcie faktu , iż strona przeciwna nie kwestionowała momentu posadowienia przedmiotowej linii na jej nieruchomości , wskazywanego przez uczestnika, ani też faktu przekazania przedmiotowej linii na majątek uczestnika przez jego poprzedników prawnych.

2.Naruszenie prawa materialnego tj. art. 172 § 2 kc w zw. z art. 292 kc w zw. z art. 305(4) kc poprzez uznanie , iż nie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu.

Apelujący wnosił o zmianę postanowienia Sądu I instancji poprzez oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców, ewentualnie o jego uchylenie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz zasądzenie na rzecz uczestnika od wnioskodawców kosztów postępowania za I i II instancję.

Wnioskodawcy oraz ich pełnomocnik wnosili o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona albowiem podniesione w niej zarzuty: naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 kpc przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny dowolnej a nie swobodnej oraz art.229 i art. 230 kpc poprzez nieuwzględnienie okoliczności, iż wnioskodawcy przyznali fakt posadowienia przedmiotowej linii energetycznej na ich nieruchomości i oddania jej do eksploatacji w 1975 r oraz pominięcie okoliczności przyznania przez nich faktu posiadania służebności przez poprzedników prawnych uczestnika i samego uczestnika a także faktu przekazania przedmiotowej linii przez Skarb Państwa na majątek tychże i w konsekwencji tego błędnych w świetle materiału sprawy ustaleń faktycznych wskazujących na brak warunków do przesłankowego stwierdzenia zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, skutkującego oddaleniem przedmiotowego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305 ze zn.1 kpc, a także obrazy prawa materialnego, tj. przepisów art. 292 w zw. z art. 176 § 1 i art. 172 § 2 kc oraz art. 305 ze zm. 1 i 4 kc, są w pełni trafne i wywołują zamierzony w niej skutek w postaci zmiany zaskarżonego postanowienia.

Lektura materiału aktowego prowadzi do wniosku, iż Sąd Rejonowy- jak słusznie zarzuca apelujący - bezpodstawnie i w sposób dowolny zakwestionował dokumentację dotyczącą przedmiotowej linii energetycznej dotyczącej jej budowy i eksploatacji, uznając dowolnie, iż nie wiadomo czy dotyczy spornej linii a także zeznań świadków zgłoszonych przez uczestnika uznając, iż nie mogą mieć wiedzy w ustalanych kwestiach istotnych dla rozstrzygnięcia tylko dlatego, że są pracownikami od lat 80-ych czy 90-ych a także przyjął, że uczestnik nie wykazał przeniesienia posiadania spornej służebności na rzecz jego i jego poprzedników prawnych i to w sytuacji, gdy wnioskodawcy powyższych faktów nie kwestionowali a wręcz część z nich wprost przyznali w swoich wyjaśnieniach.

Z powyższym stanowiskiem Sądu I instancji nie można się zgodzić w świetle w zasadzie bezspornego materiału dowodowego w zakresie ustaleń niezbędnych do oceny istnienia przesłanek do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Należy bowiem zauważyć, że uczestnik zgłaszając zarzut zasiedzenia służebności wskazał okres budowy spornej linii energetycznej na działce wnioskodawców oraz początek eksploatacji tej linii przez jego poprzedników prawnych – w tym Skarb Państwa – a następnie przez niego samego, wskazując na te okoliczności dokumentację jaka się zachowała w postaci: opisu technicznego linii (karty 65-67), notatki służbowej z dnia 25 lutego 1974 r (karta 64), decyzji Urzędu Powiatowego w B. z dnia 14 stycznia 1974 r (karty 62-63), projektu linii KV 15 z marca 1974 r (karty 57-61), mapy-szkiecu linii 15 kv (karty 55-56), oświadczenia z dnia 28 kwietnia 1975 r (karta 54), oświadczenia z dnia 5 maja 1975 r (karta 53), protokołu z dnia 30 kwietnia 1975 r (karta 52), zgłoszenia do ponownego odbioru linii z dnia 19 czerwca 1975 r (karta 51), pisma z dnia 5 lipca 1975 r (karta 50), załącznika nr 1 do protokołu odbioru z dnia 3 lipca 1975 r (karta 490, protokołu nr (...) z dnia 1 lipca 1975 r (karta 48) i pisma dotyczącego odbioru linii (karta 47) oraz dowód z zeznań świadków – jego pracowników – W. H. (2) (karty 90-91) i Z. K. (2) (karta 90).

Rzeczywiście, zeznania świadka Z. K. pracującego w (...) od 1984 r., nic do sprawy nie wniosły, gdyż zeznał on, że nie ma wiedzy odnośnie daty budowy przedmiotowej linii energetycznej. Ale świadek W. H. (2), zatrudniony od 1992 r zeznał, że linia ta wybudowana została w 1975 r. i w 1986 r. była modernizowana bez zmiany jej przebiegu na nieruchomości wnioskodawców (jedyne wymieniony został słup drewniany na betonowy), oraz, że wiedzę ta posiada na podstawie dokumentacji znajdującej się u jego pracodawcy. Sami też uczestnicy w swoich wyjaśnieniach przyznali, że linia ta była już posadowiona na działce, kiedy była ona jeszcze własnością matki wnioskodawczyni C. S. (zanim ta dokonała darowizny na ich rzecz) przy czym stwierdzili, że załączona do odpowiedzi na wniosek przez uczestnika dokumentacja, o której mowa powyżej, wskazuje, że budowa linii nastąpiła w latach 1974-1975 (vide: karty 89-90). Przesłuchiwani w trybie art., 299 kpc wnioskodawcy jeszcze wyraźniej wskazali, że sporna linia energetyczna mogła być na ich działce posadowiona już w latach 1960-ych i cały czas ma taki sam przebieg (vide: karty 261-262 akt).

W świetle powyższego już tylko materiału oraz przyznania istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów przez wnioskodawców i niekwestionowania przez nich faktów przeniesienia posiadania służebności przez SP na poprzednika prawnego uczestnika ustalenia i wnioski Sądu są nie tylko dowolne, ale pozostają w sprzeczności ze wskazanym wyżej materiałem dowodowym i nawet stanowiskiem samych uczestników a także z domniemaniami wynikającymi z przepisów art. 339 i art. 340 kc oraz art. 213 i 228 kpc.

Sąd I instancji dopuścił się więc uchybień procesowych w zakresie gromadzenia materiału dowodowego (skoro twierdzi, że uczestnik nie złożył żadnych dokumentów wskazujących na jego następstwo prawne po przedsiębiorstwie państwowym a przecież w piśmie uczestnika z dnia 27 września 2012r wskazano na karcie 37 akt jako załączniki szereg dokumentów, których nie wiadomo z jakich powodów brak było w aktach sprawy i zostały one złożone w postępowaniu apelacyjnym na wezwanie Sądu Okręgowego), a także jego oceny oraz ustalenia stanu faktycznego, jak również rozważań prawnych odnoszących się do oceny zasadności wniosku.

Zgromadzone w sprawie dowody nie zostały poddane – jak słusznie zarzuca apelacja – wszechstronnej, szczegółowej i zgodnej z doświadczeniem życiowym i zasadami logicznego rozumowania ocenie, która tylko wtedy odpowiadałaby wymogom, jakie stawiają jej przepisy art. 233 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.

Dokonana zatem przez Sąd Rejonowy ocena dowodów jest nieprawidłowa i nie może zasługiwać na akceptację Sądu II instancji.

Powyższe uwagi wskazują bowiem, że ocena ta przekracza granice swobodnej oceny dowodów i – jak trafnie podnosi apelujący – jest ona dowolna a nie swobodna oraz pozostaje w sprzeczności nawet ze stanowiskiem samych wnioskodawców oraz domniemaniami, co już wcześniej podniesiono.

Ze wskazanego wyżej materiału dowodowego wynikają bowiem w zasadzie niekwestionowane fakty, a mianowicie, że sporna linia energetyczna na działce wnioskodawców (będącej wcześniej własnością matki wnioskodawczyni) posadowiona została w latach 1974-1975 oraz, że w 1975 r. oddana została ona do eksploatacji Zakładowi (...) – jako monopoliście w zakresie przesyłu energii elektrycznej wówczas na rynku, a także, że jej przebieg przez działkę wnioskodawców nie uległ przez cały czas zmianie.

Zatem ustalenia faktyczne w kwestiach bowiem mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie odnoszących się do charakteru posiadania spornej służebności najpierw przez Skarb Państwa – Przedsiębiorstwo Państwowe a następnie jego następców prawnych, zakresu tejże służebności, daty początkowej i czasu trwania tego posiadania, istnienia trwałych urządzeń widocznych w rozumieniu art. 292 k.c. sygnalizujących posiadanie oraz braku ze strony właścicieli nieruchomości czynności, które skutkowałyby przerwaniem biegu terminu zasiedzenia służebności w rozumieniu art. 123 w zw. z art. 175 kc, a w szczególności posiadanie w zakresie treści służebności przesyłu nieruchomości wnioskodawców a wcześniej matki wnioskodawczyni, polegające na eksploatacji, naprawach, konserwacji przedmiotowej linii energetycznej – która na odcinku przebiegającym przez nieruchomość powódki osadzona jest na słupie - w niezmiennym jej położeniu przynajmniej od 1 stycznia 1976 r. do chwili obecnej przez uczestnika postępowania a wcześniej jego poprzedników prawnych, w tym Skarb Państwa, uznać należy za znajdujący oparcie w powołanych dowodach.

Z ustaleń tych wynika, że doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu z upływem przewidzianego w art. 172 par.2 kc dłuższego, bo 30-letniego terminu do zasiedzenia, tj. z dniem 1 stycznia 2006 r, co skutkuje oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305 ze zn. 1 i nast. kc.

Co najmniej więc od 1 stycznia 1976 r. sporna linia energetyczna eksploatowana była przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.. Podzielając stanowisko apelacji, uznać także należy, że uczestnik postępowania (...) S.A. Oddział (...) w Ł. udowodnił zarówno następstwo prawne po swoich poprzednikach jak też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych, a zatem, że zgodnie z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. mógł zaliczyć do okresu swojego posiadania okres posiadania służebności przez swych poprzedników prawnych – w tym przez Skarb Państwa, czego przed Sadem I instancji nie kwestionowali nawet wnioskodawcy.

Nie byłoby żadnych dyskusji w tej kwestii, gdyby złożony został przez uczestnika postępowania dowód z dokumentu urzędowego, tj. dowód z decyzji Wojewody (...) wydanej na podstawie art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. nr 79, poz. 464) orzekającej nabycie nieodpłatnie z mocy prawa przez Zakład (...) w Ł. prawa użytkownika wieczystego nieruchomości będącej w jego zarządzie i użytkowaniu, do której przyłączona jest m. in. sporna linia energetyczna, a fakt posiadania przez uczestnika takiej decyzji jest Sądowi znany z urzędu, gdyż w innych sprawach toczących się z udziałem tegoż uczestnika taką decyzję składano.

Należałoby wówczas przywołać tylko w tym miejscu stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 23 stycznia 2013 r. w sprawie I CSK 256/12 (opubl. Legalis), zgodnie z którym państwowa osoba prawna, która, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz.464 ze zm.) z dniem 5 grudnia 1990 r. ex lege nabyła użytkowanie wieczyste nieruchomości pozostającej w jej zarządzie, może – na podstawie art. 176 § 1 kc – doliczyć okres korzystania z trwałego i widocznego urządzenia przez Skarb Państwa w czasie, gdy była zarządcą nieruchomości. Może ona wykazać przejście posiadania ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust.3 powołanej ustawy.

Takiej decyzji uczestnik jednak nie złożył do sprawy niniejszej, co nie oznacza, że nie doszło do przeniesienia posiadania służebności, o którym tu mowa, a która to okoliczność może być wykazywana wszelkimi dowodami a także domniemaniami oraz wynikać z wiedzy notaryjnej.

Nabyciu przez zasiedzenie służebności gruntowej po dacie 03.VIII.2008r. nie stoi też na przeszkodzie nowelizacja przepisów k.c. wprowadzona od tej właśnie daty a ustanawiająca instytucję służebności przesyłu w art. 305¹ i nast. k.c.

W tym względzie należałoby przywołać liczne już orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynikają następujące wnioski:

Do 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe nie mogło nabyć na swoją rzecz służebności przez zasiedzenie z uwagi na obowiązujący do tego czasu przepis art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, zgodnie z którą własność ogólnonarodowa przysługiwała niepodzielnie państwu, zaś państwowe osoby prawne wykonywały względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia wynikające z własności państwowej. Przedsiębiorstwo państwowe było zatem dzierżycielem, natomiast posiadaczem pozostawał Skarb Państwa i to na jego rzecz biegło zasiedzenie. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. 1989 r. Nr 3 poz. 11) zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie wymienionej ustawy. Przekształcenie zarządu, w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy, w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. 1990 r. Nr 79 poz. 464). Zgodnie z dominującym stanowiskiem judykatury art. 2 ust. 2 przywołanej ustawy obejmował także własność urządzeń służących do wykonywania służebności.

Z powyższych rozważań wynika, że państwowe osoby prawne, w niniejszej sprawie Zakład (...) w Ł., nabywały z mocy prawa własność urządzeń przesyłowych i ich posiadanie od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości tj. od dnia 5 grudnia 1990 r., a zatem mogły one do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres wcześniejszego posiadania Skarbu Państwa.

Dalsze przekształcenia podmiotowe Zakładu (...) w Ł., a w efekcie fakt następstwa prawnego wnioskodawcy wynikają z załączonych do akt sprawy dokumentów m.in. zarządzenia Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 r, zarządzenia nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 roku, aktu notarialnego z dnia 31 maja 1994 roku, odpisu aktu notarialnego Rep. A nr (...) z dnia 12 lipca 1993 r., postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 15 grudnia 2008 r. odnośnie zmiany wpisu w KRS.

Niezależnie od powyższego Sąd uprawniony jest uwzględnić fakty powszechnie znane oraz skutki wynikające bezpośrednio ze źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji). Oznacza to, że można uznać za wykazane, bez konieczności udowadniania, zakres, sposób dokonywania i następstwa zmian strukturalnych przedsiębiorstw energetycznych wynikających z ustawy z dnia 5 lutego 1993 r o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69 z późn. zm.), ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r, poz. 1059 z późn. zm.). Pierwszy z tych aktów prawnych określał zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych, wyznaczając w ten sposób także treść i skutki aktów administracyjnych w postaci zarządzeń Ministra Przemysłu i Handlu, wydawanych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 oraz art. 5 ust. 3. Przekształcenia na jego podstawie dokonywane były z wyjątkami wskazanymi w ustawie, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, po. 498 z późn. zm.). Nie ulega wątpliwości, że następstwem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw

energetycznych, dokonanej w oparciu o wskazane akty prawne, a polegającej na powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek akcyjnych Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe była sukcesja uniwersalna częściowa. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Wyłączenie części z nich wymagało wyraźnego wskazania w akcie przekształcenia (podziału) przedsiębiorstwa państwowego. Konsekwentnie oznacza to konieczność przyjęcia powyższych zasad także do służebności gruntowych zbliżonych do służebności przesyłu. Służebności gruntowe oraz służebności zbliżone do służebności przesyłu, jako prawa związane z własnością nieruchomości władnącej lub przedsiębiorstwa, nie mogą być przedmiotem samodzielnego obrotu. Wskazane służebności jak i posiadanie w zakresie treści takich służebności przechodzą na następcę albo nabywcę przedsiębiorstwa lub nabywcę urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 kc (art. 305³ § 1 kc) (vide : post. Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r w sprawie IV CSK 252/13 – Biul. SN 2014/5/12, uchw. SN z dnia 19 maja 1992 r w sprawie III CZP 49/92 – OSNC 1992/11/200, wyrok SN z dnia 8 grudnia 2000 r w sprawie I CKN 342/00 – OSNC 2001/6/96, wyrok SN z dnia 12 lutego 2004 r w sprawie V CK 212/03, nie publ. czy też uchw. SN z dnia 25 czerwca 2008 r w sprawie III CZP 45/08 – OSNC 2009/7-8/97).

Powyższe wystarcza już zatem do wykazania przeniesienia posiadania przez Skarb Państwa na rzecz poprzednika prawnego uczestnika postępowania a dalsze następstwa prawne, w wyniku których sukcesorem Zakładu (...) stał się uczestnik nie budzą wątpliwości w świetle przytoczonych powyżej uwag oraz złożonych przez uczestnika dokumentów w/w.

Poza sporem pozostaje zaś fakt eksploatacji przedmiotowej linii energetycznej, korzystania z nieruchomości wnioskodawców w celu dokonywania napraw oraz konserwacji i modernizacji przez poprzedników uczestnika oraz jego samego.

Należy zatem przyjąć, co już wcześniej wskazano, iż uczestnik (...) (...) wykazał swe następstwo prawne i fakt przeniesienia posiadania służebności, co uzasadnia zarzut obrazy przez Sąd Rejonowy art. 172 i art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c.

Reasumując wszystkie powyższe rozważania uznać należy, iż apelacja zasadnie zarzuca obrazę prawa materialnego, a w szczególności przepisów art. 292 w zw. z art. 172 i 176 kc, co które skutkować musiało zmianą zaskarżonego postanowienia na podstawie art. 386 par. 1 kpc i oddaleniem przedmiotowego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305 ze zn.1 kc.

Jako datę początkową biegu terminu zasiedzenia przez uczestnika spornej służebności gruntowej odpowiadającej w swej treści służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców należy przyjąć – jak wcześniej wskazano - datę 1 stycznia 1976 roku, co oznacza, że uczestnik postępowania zasiedział tę służebność z dniem 1 stycznia 2006 r., tj. po upływie 30 – letniego terminu dla posiadacza w złej wierze w świetle przepisów art. 292 w zw. z art. 172 kc.

Wobec uwzględnienia zarzutu zasiedzenia i w konsekwencji oddalenia wniosku zbędne stało się roztrząsanie pozostałych zarzutów apelacji odnoszących się do wyceny wynagrodzenia za ustanowienia służebności przesyłu , co ostatecznie nie nastąpiło.

Sąd II instancji oddalił apelacje na podstawie art. 385 kpc w pozostałym zakresie tj. w części w której dotyczyła rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed sadem I instancji, uznając ją za nieuzasadnioną w tej części.

W ocenie Sadu Okręgowego , jeśli zważy się na fakt, że uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawców w zakresie przedmiotowej służebności i to nieodpłatnie, co niewątpliwie stanowi znaczną uciążliwość dla nich i ograniczenia w korzystaniu z własnej nieruchomości bez jakiegokolwiek rekompensaty, zachodzą przewidziane w art. 102 kpc szczególne okoliczności przemawiające za nieobciążaniem ich obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania

na rzecz uczestnika, który jest potężnym przedsiębiorcą czerpiącym duże zyski z dostawy prądu, czemu służy także przedmiotowa linia energetyczna.

Tymi samymi względami i wskazaną powyżej podstawą prawną kierował się Sąd Okręgowy rozstrzygając o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.